

Amtmændenes alsidige arbejde

Foredrag
v/ cand.mag. Torben Albret Kristensen

Hedeboegnens Slægtsforskerforening
28. september 2023

www.torbenalbret.dk

Amts
JOURNAL
1934

TILLÆG
til
Ribe Amts
JOURNAL
1934

Ribe Amts
JOURNAL
1935

Hvad skal der ske?

- Redegørelse for begreberne Amt, Amtstue, Amtmand og Amtsforvalter
- Kort historisk gennemgang 1660/62-1970
- Amtmændenes opgaver i hovedtræk
- Pause
- Detaljeret gennemgang af amtmændenes opgaver
- Hvor finder vi det?
- Spørgsmål

Begreber

- Amt/ stiftamt
- Amtmand/ stiftamtmand
- Amtmandskab
- Amtsstue
- Amtsskriver/ amtsforvalter
- Amtsforvaltning
- Amtsråd
- Amtskommune

Udviklingen 1660-1970

- 1660-1662: Fra len til amter
- 1671-1674: Nyordning og særlige "amter"
- 1793-1809: 1. amtsreform
- 1792-1827: Flere beføjelser
- 1841-1868: Amtsråd og færre beføjelser
- 1970: 2. amtsreform

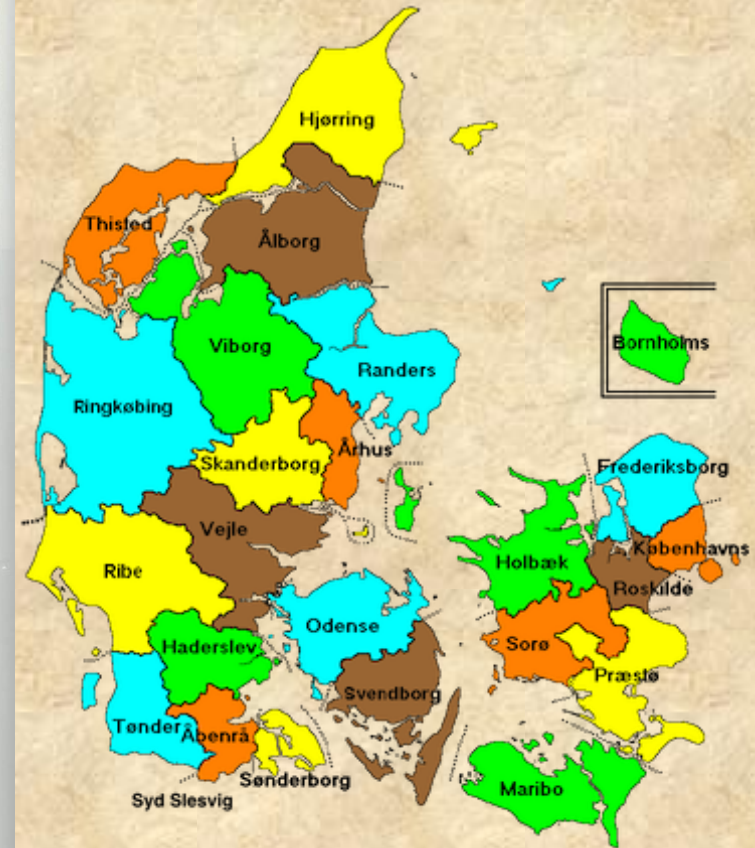
Amterne 1662, 1750 og 1950

Lensinddeling 1662

Figur 6. Danmarks amter 1750

Herred(er)	Len 1660	Stiftamt	Amt/ Amtmandskab(er) før amtsreformen 1793				Amt(er) efter 1793		
Købstæderne Helsingør, Hillerød, Frederiksværk (fra 1907), Slangerup (til 1809) og Frederikssund (fra 1810)	Udenfor lens-inddelingen	Sjællands	Stiftamt 1660-1805				Frederiksborg Amt 1800/1805-1970		
Dele af Horns (Gjerlev og Draaby sogne)	Jægerspris	Sjællands	Jægerspris Amt 1660-1681	Frederiksborg og Kronborg Amter 1681-1700	Frederiksborg og Kronborg Amter 1700-1730	Frederiksborg og Kronborg Amter 1730-1771			
Lynge-Frederiksborg, Strø og dele af Ølstykke (Ølstykke og Snostrup sogne) - samt fra 1667 området Esrum fra Kronborg Amt	Frederiksborg		Frederiksborg Amt 1660-1672					Frederiksborg og Kronborg Amter 1672-1681	Hørsholm Amt 1730-1771 (minus Grønholt sogn)
Holbo og dele af Lynge-Kronborg (Tikøb og Asminderød sogne)	Kronborg		Kronborg Amt 1660-1672						
Dele af Lynge-Kronborg (Grønholt, Karlebo, Birkerød og Bløvsstrød sogne)	Hørsholm (Hirschholm)		Hørsholm Amt 1660-1685					Københavns Amt 1685-1700	Københavns Amt 1700-1800
Del af Ølstykke (Slagslunde, Ganløse, Stenløse og Veksø)	Københavns		Københavns Amt 1660-1685						
Søkkelund og Smørum samt Amagerland									
Købstæderne Roskilde og Køge	Udenfor lens-inddelingen	Sjællands	Stiftamt 1660-1802			Roskilde Amt 1802-1808	Københavns Amt 1800/1808-1970		
Sømme, Voldborg, Tune og Ramsø	Roskilde	Roskilde Amt 1660-1666	Roskilde Amt 1666-1675		Roskilde Amt 1675-1808				
Spredt gods i Ramsø og Ringsted herreder	Svendstrup	Svendstrup Amt 1660-1666							
Dele af Horns (Kyndby, Krogstrup, Skuldelev, Vellerup, Ferslev, Skibby og Selsø)	Abrahamstrup	Abrahamstrup Amt 1660-1675			Frederiksborg Amt 1808-1970				
Ods samt øen Sejerø	Dragsholm	Dragsholm Amt 1660-1671	Kalundborg, Sæbygårds og Dragsholm Amter - i forening med Holbæk Amt 1671-1683	Kalundborg, Sæbygårds og Dragsholm Amter 1683-1707	Kalundborg, Sæbygårds, Dragsholm og Holbæk Amter 1707-1793				
Ars og Skippinge samt øen Samsø	Kalundborg	Kalundborg Amt 1660-1671							
Løve	Sæbygård	Sæbygård Amt 1660-1671							
Merløse og Tuse	Holbæk	Holbæk Amt 1660-1671				Holbæk Amt 1683-1707			
Købstæderne Holbæk, Nykøbing Sjælland og Kalundborg	Udenfor lens-inddelingen	Sjællands	Stiftamt 1660-1800				Holbæk Amt 1793/1800-1970		

Godser med amtsbeføjelser

Sjælland:

- Bregentved (1750)
- Holsteinborg (1708)
- Ledreborg (1746)
- Løvenborg (1773)
- Samsø (1677)
- Frederiksværk (1837?)
- Vallø (1754?)

Lolland-Falster:

- Christiansholm (1734)
- Christiansæde (1729)
- Guldborgland (1784)
- Knuthenborg (1714)

Jylland:

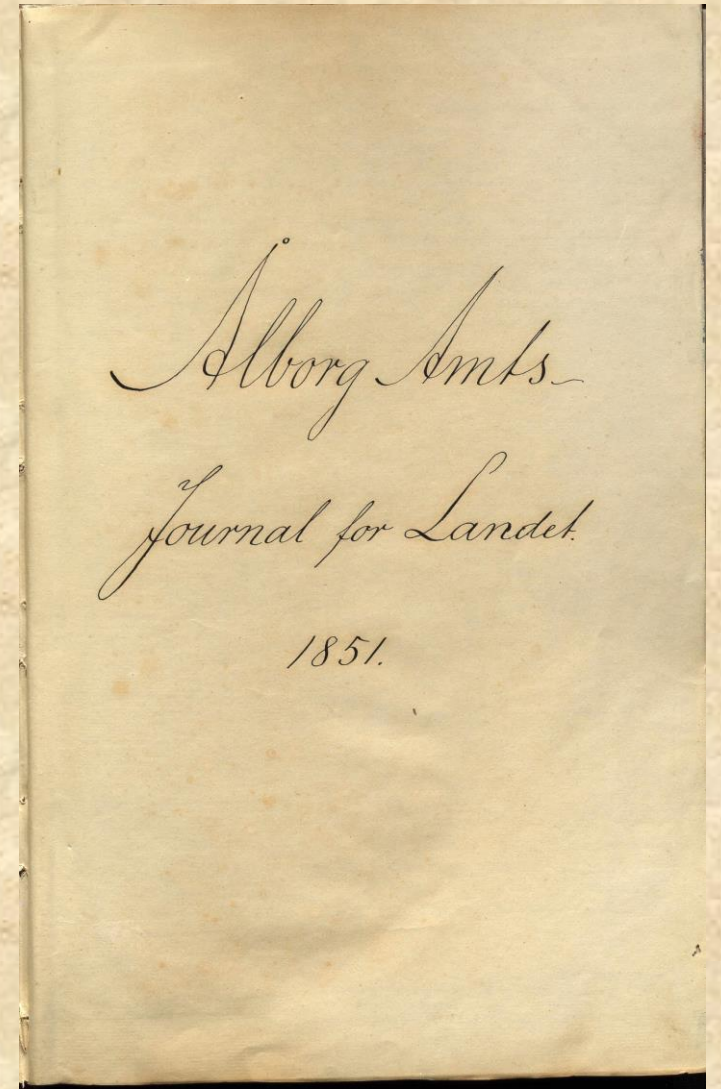
- Frijsenborg (1672)
- Vilhelmsborg (1673)

Fyn:

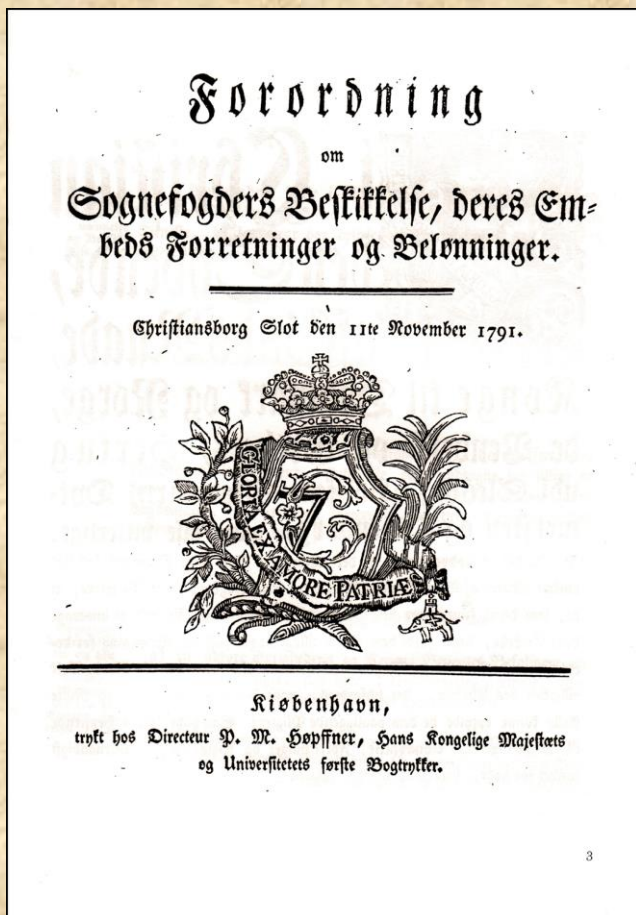
- Brahesminde (1798)
- Brahetrolleborg (1672)
- Gyldensten (1720)
- Holckenhavn (1672)
- Holstenshus (1779)
- Lehn (1784)
- Muckadell (1784)
- Scheelenborg (1680)
- Wedellsborg (1672)
- Langeland (1672)

Amtmændenes opgaver

- Indberetninger til centraladministrationen
- Ekspeditionskontor for samme
- Udstedelse af bevillinger
- Tilsynsopgaver
- Overpolitiret/ forligsmægler
- Skifteforvaltning
- Udskrivningsvæsen
- mm.

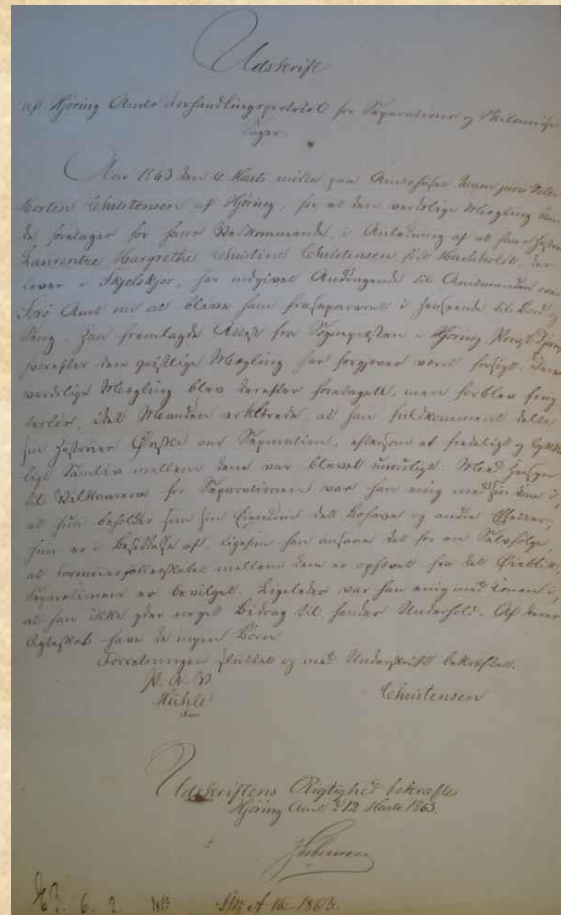
Ekspeditionskontor

- Indberetninger
- Forordninger og reskripter
- Ansøgninger og bevillinger
- Supplikker

Bevillinger

- Ad mandatum regis (på kongens vegne)
 - Bevilling til at sidde i uskiftet bo
 - Myndighedsbevillinger
 - Bevilling til opløsning af ægteskab
- I eget navn
 - Separationsbevillinger
 - Adoptionsbevillinger
 - Beneficium paupertatis
 - Næringsbevilling til landhåndværkere
 - Dispensation fra brandloven

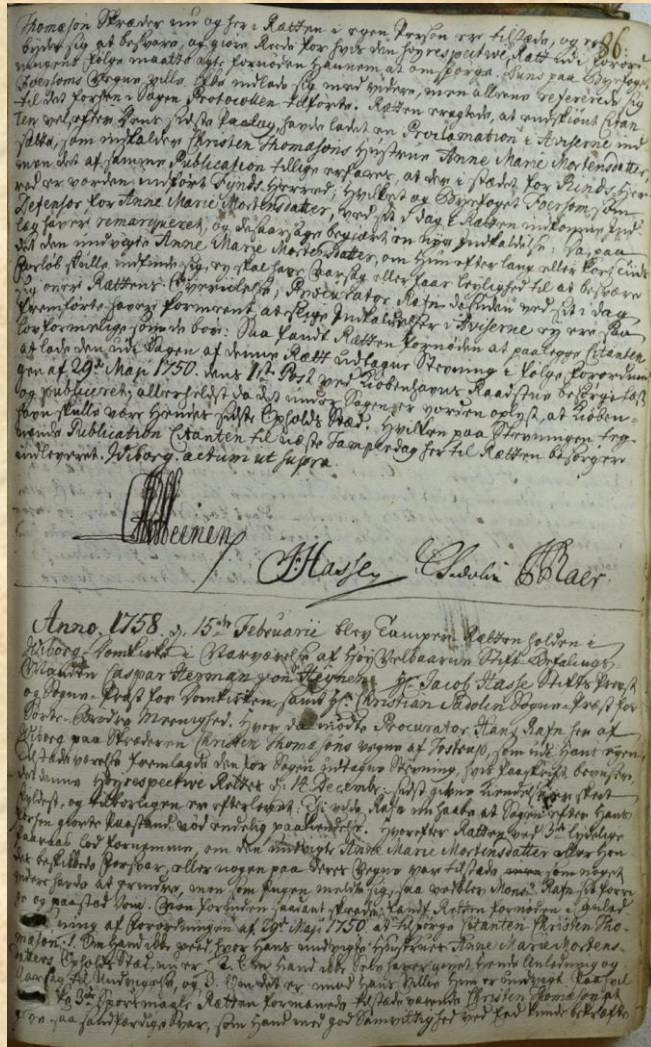
Tilsynsopgaver

- Veje og broer
- Skove og kyster
- Fattigvæsen
- Skolevæsen
- Retsvæsen
- Sundhedsvæsen

- Kirker og præster
- Købstæder og sognekommuner

Retspleje

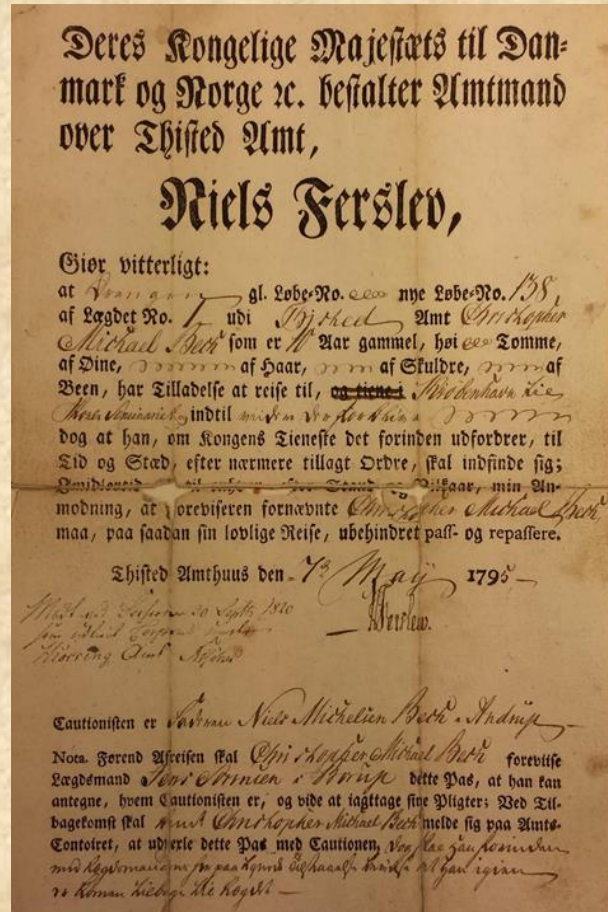
- Dommer i Tamperretten 1660-1797
- Overpolitiret 1791-1849
- Forligsmægler 1795-1857
- Familieretlige opgaver

Skifteforvaltning på landet 1671-1793/1850

- Godsejere
- Selvejere
- Embedsmænd
- Indsiddere
- Aftægtsfolk

Udskrivningsvæsen

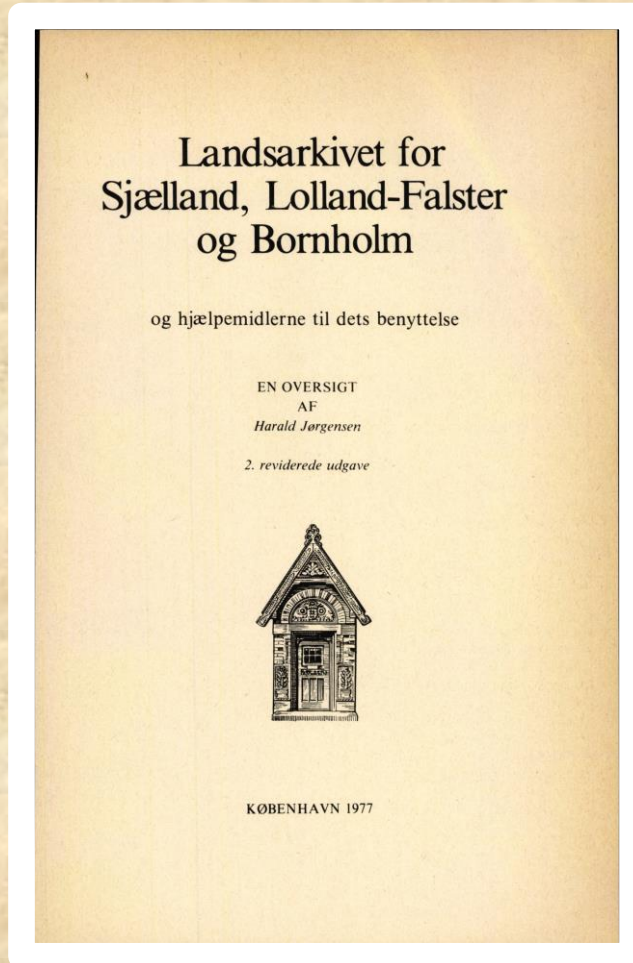
- Sæde i landmilitz- og søenroulleringssessionerne 1702/44-1788
- Udstedelse af amtspas 1788-1849/60

Diverse øvrige opgaver

- Brandforsikring på landet
1792-1800
- Landvæsens-kommissionerne
- Hoveriafløsning
1788-1802
- Befalingsmand for
Kystmilitsen
1808-1814
- Beskikkelse af sognefogeder,
brandfogeder m.fl.

Hvor finder vi det?

- www.digdag.dk
- Arkivalieronline
- Guider og registreringer
- Daisy

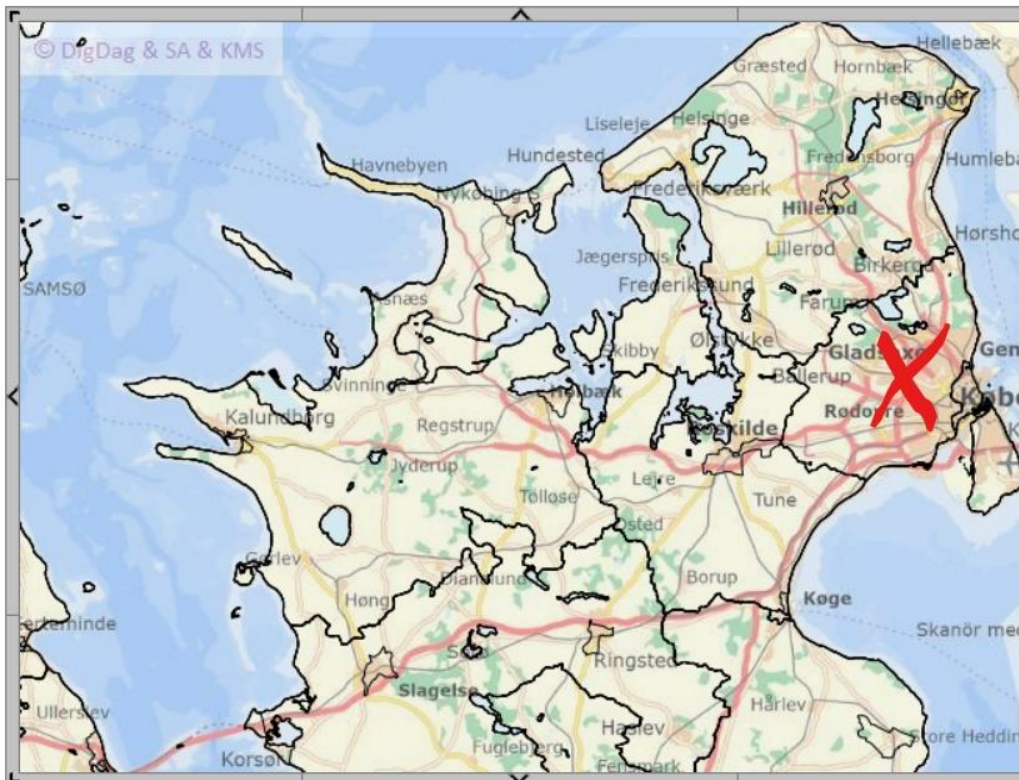
Digdag.dk

Almindeligt kort ↗

Til søgning ✖

- [Københavns Amt](#)
1842-01-01 - 1853-08-06
- [Københavns Amtsrådskreds](#)
1842-01-01 - 1853-08-06
- [Københavns landvæsensdistrikt](#) Amts
1811-07-02 - 1853-08-06
- [Sjællands Stiftamt](#)
1849-07-01 - 1850-07-02

Der vises administrativ inddeling: Amtslig/regional

1700 1800 1850 1900 2000

Arkivalieronline

Rigsarkivet

Søg i samlingerne

Søg i:
Arkivalieronline
Søg og bestil (Daisy)
Søg efter digitalt skabte data
Dansk Demografisk Database

Home
/ Arkivalieronline

Mest benyttede temaer

- Temaer A-K
- Temaer L-Å**
- Registraturer og vejledninger
- Betingelser for download
- Flere muligheder

Temaer L-Å

- Lokaladministrationen**
Arkivalier fra købstæder, magistrater, sønderjyske lokalarkiver samt landråder i Sønderjylland.
→
- Ostindisk og Asiatisk Kompagni**
Arkivalier fra og om Trankebar i Indien, vedrørende bl.a. handel, søfart, administration, politik og økonomi.
→

Lokaladministrationen

Her finder du kilder, som vedrører lokaladministrationens historie. [Tilmeld dig Arkivalieronline's nyhedsbrev.](#) [Se kommende digitaliseringer på Arkivalieronline.](#)

Navn	Beskrivelse	Læs mere om
Aabenraa købstad	Her kan du finde oplysninger om hele byens offentlige liv, bl.a. om byens forfatning, borgerskaber, embeds- og tjenestefolk, justits- og politisager, finansvæsen, bygnings- og vejsager, post, told, søfart, handels- og næringsager, militærsager, kirker, skoler, fattigvæsen m.m.	
Aarhus Købstad	Diverse protokoller fra den Aarhus' Rådstue samt Købstad. Endvidere arkivalier (primært forhandlingsprotokoller) fra de omkringliggende sognekommuner, der i 1960'erne og indtil kommunalreformen i 1970 indgik i Aarhus Kommune.	
Amter og len	Journaler, alimentationsjournaler, kopibøger, skifter, regnskaber og meget andet fra en række amtsarkiver. I journalerne finder du de oplysninger om journalnummer m.v., som skal bruges til at bestille selve sagen frem til brug på læsesalen.	
Amtstuer	Her finder du regnskaber, matrikler, skattesager, jordbøger og andet. Det meste vedrører amternes økonomi, men der er også andet, f.eks. skifter.	
De sønderjyske fyrstearkiver	Indeholder en samling af fyrstearkiver med tilknytning til Sønderjylland/Slesvig. Samlingen indeholder meget lokalhistorisk stof til Sønderjyllands historie, men også til Danmarkshistorien, hvor de sønderjyske fyrster ofte spillede en central rolle. I samlingerne kan man finde fyrstehusenes korrespondance, sager om grænsestridigheder, regnskaber, oppebørselslister, domme, sager om embedsmænd, kirke- og skolesager med meget mere.	Læs her
Haderslev købstad	Her kan du finde oplysninger om hele byens offentlige liv, bl.a. om byens forfatning, borgerskaber, embeds- og tjenestefolk, justits- og politisager, finansvæsen, bygnings- og vejsager, post, told, søfart, handels- og næringsager, militærsager, kirker, skoler, fattigvæsen m.m.	
Kommuner på landet	Her finder du mange forskellige kommunale arkivalier. Samlingen er endnu ikke så stor, men mere vil	

Her finder du kilder, som vedrører lokaladministrationens historie.

[Tilmeld dig Arkivalieronline's nyhedsbrev.](#)

[Se kommende digitaliseringer på Arkivalieronline.](#)

Information

[Privatlivspolitik](#)

[Cookiepolitik](#)

[Tilgængelighedserklæring](#)

Københavns Amt	Arkivfortegnelse (1670 - 1845)
Københavns Amt	Brandtaksationsforretninger, nyere række (1787 - 1800)
Københavns Amt	Ekstraordinære boer (1750 - 1792)
Københavns Amt	Fastnummerfortegnelse (1893 - 1957)
Københavns Amt	Fattigdirektionsprotokol (1802 - 1842)
Københavns Amt	Fattigvæsensprotokol (1751 - 1802)
Københavns Amt	Journal (1756 - 1819)
Københavns Amt	Journal (1821 - 1957)
Københavns Amt	Journal for Ølstykke Herred (1793 - 1801)
Københavns Amt	Journal vedr. Gl. Roskilde Amt (1807 - 1819)
Københavns Amt	Journal vedr. Gl. Roskilde Amt (1820 - 1875)
Københavns Amt	Journal vedr. Roskilde og Køge (1803 - 1819)
Københavns Amt	Journalregister (1821 - 1957)
Københavns Amt	Konceptdesignationer over brandtaksationsforretninger (1800 - 1800)
Københavns Amt	Kopibog over kgl. forordninger og reskripter (1688 - 1733)
Københavns Amt	Kopibog over kgl. reskripter og kancellibreve (1713 - 1791)
Københavns Amt	Kopibog over rentekammer- og kancellibreve (1740 - 1796)
Københavns Amt	Kopibog over udgående breve (1695 - 1935)
Københavns Amt	Kopibog over udgående breve vedr. Ølstykke Herred (1793 - 1801)
Københavns Amt	Navneregister til journal (1910 - 1944)
Københavns Amt	Omvurderingsforretninger for Tårnby sogn (1793 - 1796)

Daisy

Rigsarkivet

Søg i samlingerne

Søg i:

[Arkivaleronline](#)

[Søg og bestil \(Daisy\)](#)

[Søg efter digitalt skabte data](#)

[Dansk Demografisk Database](#)

Arkivskaber eller arkivserie:

Arkivskaber:

Københavns Amt

Arkivserie:

Periode:

1

-

2022

Søg i Daisy

1922	1939	Politikreds	vis arkivserier
1901	1971	Husmandsbrugskommissionen for Københavns Amtsrådskreds	vis arkivserier
1770	1831	Jægermesteren i Københavns Amt m.m.	vis arkivserier
1770	1831	Jægermesteren i Københavns, Frederiksborg, Kronborg og Jægerspris distrikter samt Odsherred og Bornholm	vis arkivserier
1882		Kastrup Sogn (Københavns Amt)	vis arkivserier
1907		Kastrup Sogns Menighedsråd (Københavns Amt)	vis arkivserier
1645		Kirkerup Sogn (Københavns Amt)	vis arkivserier
1791	1973	Kirkerup Sognefoged (Københavns Amt)	vis arkivserier
1774	1774	Kommission af 11/11 1774 ang. en strid mellem Københavns m.fl. amter med Københavns magistrat ang. en vejstrækning istandsættelse mellem Stenholms- og Damhuset (Frederiksborg)	vis arkivserier
1859	1861	Kommission af 12/1 1859 og 8/8 1860 til at pådømme flere stedfundne ildebrande i københavns amt	vis arkivserier
1842	1842	Kommission af 5/3 1842 til at undersøge og påkende sagen om mordet på parcellist Niels Jørgensen og familie, Ejby, Rye sogn, Københavns amt	vis arkivserier
1662	1970	Københavns Amt	vis arkivserier
1975	1998	Københavns Amt, Amtsankenævnet for Københavns Amt	vis arkivserier
1975	1998	Københavns Amt, Det Sociale Ankenævn for Københavns Amt	vis arkivserier
1795	1861	Københavns Amt, Forligskommission	vis arkivserier
1810	1815	Københavns Amt, Indkomstskattekommissionen	vis arkivserier
1975	1998	Københavns Amt, Københavns Amtsankenævn	vis arkivserier
1761	1949	Københavns Amt, Landvæsenskommission	vis arkivserier
1864	1871	Københavns Amt, Overligningskommission	vis arkivserier
1792	1848	Københavns Amt, Overpolitiretten	vis arkivserier
1820	1871	Københavns Amt, Overskattekommissionen	vis arkivserier
1976	1998	Københavns Amt, Revaliderings- og Pensionsnævn	vis arkivserier
1939	1952	Københavns Amt, Roskilde Prisudvalg	vis arkivserier
1807	1818	Københavns Amt, Skoledirektionen	vis arkivserier
1887	1920	Københavns Amts 2. Kreds, Aftenskolen i Charlottenlund	vis arkivserier
1847		Københavns Amts 3. Valgmandskreds	vis arkivserier
1849		Københavns Amts 4. Valgkreds Køge	vis arkivserier

MINE BRUGERSIDER

[Log ind](#)[Ny bruger?](#)

SØG OG BESTIL

[Søg efter arkivalier](#)

HJÆLP TIL SØG OG BESTIL

[Om arkivalierne](#)[Sådan søger du](#)[Sådan bestiller du](#)[Tips til søgning](#)[Ordforklaring](#)

INFORMATION

[Privatlivspolitik](#)[Cookiepolitik](#)[Tilgængelighedserklæring](#)[Læs højt](#) [Print](#)[Ny søgning](#)

Arkivskaber:

Københavns Amt

Fra	Til	Officielle navne
1662	1970	Københavns Amt

Læs mere om [arkivskaberen](#)**Fra** [?](#)**Til****Arkivserier** [?](#)

1967 1996

[Adoptionsansøgere](#)

1822 1828

[Afrekninger over dusører og undermunderingspenge](#)

1832 1892

[Amtsfattiggkassens årsregnskaber](#)

1791 1828

[Amtspasprotokol vedr. Gl. Roskilde Amt](#)

1821 1890

[Amtsrepartitionsfondens årsregnskaber](#)

1819 1841

[Ansøgninger om jordemoderbestillinger](#)

1811 1846

[Approberede skoleplaner for det samlede amt](#)

1852 1864

[Arbejdsjournal for Amager Landevej](#)

1670 1845

[Arkivfortegnelse](#)

1736 1967

[Arkivregistratur, Brandforsikringsarkivalier for købstæder og landbygninger indtil ca. 1872. Udgivet af Landsarkivet for Sjælland mm. 1967](#)

1525 1971

[Arkivregistratur, Oversigt over skolehistorisk materiale I, 2. bind: De verdslige arkiver, med tillæg omfattende både gejstlige og verdslige arkiver. Udgivet af Landsarkivet for Sjælland m.m. og Institut for Dansk Skolehistorie](#)

~ Tak for i dag ~

Torben Albret Kristensen
Enghavevej 16, Næstved By
4700 Næstved

20287611

torbenalbret@gmail.com

www.torbenalbret.dk

www.facebook.com/torben.tkak.dk

Litteratur vedr. amtsarkiver

Bloch, Jørgen: *Stiftamtmand og Amtmand i Kongeriget Danmark og Island 1660-1848*, 1895

Bruun, Henry: *Danmarks Amtsforsvaltere 1660-1848*, 1919

Dombernowsky, Lotte: *Lensbesidderen som amtmand. Studier i administration af fynske grevskaber og baronier 1671-1849*.
Administrationshistoriske studier nr. 8, 1983

Ilsøe, Grethe og Prange, Knud (red.): *Underdanigst Pro Memoria. Indberetninger til amtmænd på Sjælland med Møn, Lolland-Falster, Bornholm, 1720-1860*, 1992

Jonassen, Germann H. W.: *Stiftamtmand og Amtmand i Kongeriget Danmark 1848-1922*, 1923

Jørgensen, Harald: *Lokaladministrationen i Danmark. Oprindelse og historisk udvikling indtil 1970*. Administrationshistoriske studier nr. 11, 1985

Martensen-Larsen, F., Pedersen, K.P. og Tamm, D. (red.): *De kongelige amtmænd - en erindringsbog om amtmænd og amter før 1970*, 1992

Nørr, Erik og Pedersen, Karl Peder (red.): *På embeds vegne. Kilder til dansk forvaltningshistorie 1750-1920*, 2008 (2. udgave)

Pedersen, Karl Peder: *Enevældens amtmænd. Danske amtmænds rolle og funktion i enevældens forvaltning 1660-1848*, 1998

Worsøe, Hans H.: Det personalhistoriske materiale i amtsarkiverne og dets udnyttelse, i: *Personalhistorisk Tidsskrift* 1969, s. 125-142

Worsøe, Hans H.: *Amtmanden var med til det hele*. Arkivernes informationsserie, 1991

For de enkelte amtsarkiver og deres indhold henvises til landsarkivernes guider og registraturer, hvoraf en del findes på ArkivalierOnline. Desuden kan alle amternes arkivalier søges frem i Daisy.
